
Vergaderjaar 2018–2019

21 501-04

Ontwikkelingsraad

Nr. 219

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 december 2018

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Buitenlandse Zaken
Ontwikkelingssamenwerking van 26 november 2018.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

VERSLAG RAAD BUITENLANDSE ZAKEN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING VAN 26 NOVEMBER 2018

Afrikaans-Europees partnerschap voor duurzame investeringen en banen

De Raad sprak over het door de Commissie voorgestelde Afrikaans-Europese partnerschap voor duurzame investeringen en banen. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini stelde dat er sprake is van een paradigma-wijziging van een inzet op vrede en veiligheid en ontwikkelingssamenwerking naar een breed partnerschap met Afrikaanse landen en instituties, waarbij meer aandacht is voor economische ontwikkeling. Met de Commissiemededeling van 12 september 2018 (COM(2018) 643)¹ heeft de Europese Commissie uitwerking willen geven aan de economische pijler van de EU Afrika samenwerking. Een appreciatie van de Mededeling ging uw Kamer door middel van een BNC-fiche toe op 25 oktober jl. (Kamerstuk 22 112, nr. 2712).

Eurocommissaris Mimica benadrukte het belang van een krachtige en zichtbare economische inzet van de EU in Afrika, mede met het oog op een geopolitiek krachtenveld, waarin China, Turkije en Golfstaten hun invloed in Afrika proberen te vergroten. Om dit waar te kunnen maken is een gecoördineerde inzet tussen de Europese instituties en lidstaten nodig. In dit kader vroeg de Commissie onder meer om betrokkenheid van lidstaten bij de totstandkoming van *Jobs and Growth Compacts* in Afrikaanse landen. Deze compacts zijn bedoeld om in kaart te brengen waar de grootste kansen liggen voor economische groei en het creëren van banen, bijvoorbeeld door de meest veelbelovende waardenketens in kaart te brengen en de mogelijkheden voor verbetering van het investeringsklimaat. Onder het eerdere Duitse voorzitterschap van de G20 is een soortgelijk proces reeds in gang gezet in een aantal Afrikaanse landen. Het ligt in de rede dat de EU hierop voortbouwt. De Commissie stelde tevens voor om regelmatig ministeriele vergaderingen te organiseren tussen EU en Afrikaanse vakministers om de inzet in specifieke sectoren te bespreken, zoals in de landbouwsector. Ook is de Commissie van plan om een aantal *Task Forces* op te richten met deelname van Afrikaanse en Europese experts. Deze taakgroepen zouden met beleidsideeën moeten komen op het gebied van respectievelijk digitalisering, transport, landbouw en energie, vergelijkbaar met de *Task Force Rural Africa* die al enige tijd actief is. Het is tevens van belang, zo onderstreepte commissaris Mimica, om voldoende te investeren in (vak- en technisch) onderwijs om te zorgen voor voldoende geschoolde arbeidskrachten in Afrika en om te zorgen dat vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Tenslotte wil de Commissie zich ervoor inzetten om de handelsbetrekkingen met Afrika te versterken en meer investeringen te genereren door risico's voor investeerders te verkleinen via de inzet van het Europese Fonds voor Duurzame Ontwikkeling (EFSD) en vergelijkbare instrumenten.

Het voorstel van de Commissie om een sterker economisch en gelijkwaardig partnerschap met Afrikaanse landen en instituties aan te gaan werd unaniem verwelkomd. Nederland gaf aan dat betrokkenheid van de private sector en innovatieve financiering onontbeerlijk is om de SDG's te bereiken. Net als veel andere lidstaten gaf Nederland aan dat het graag bereid is om ervaringen en expertise in te brengen. Een aantal lidstaten wees op het belang van een goede afstemming met andere initiatieven, zoals de lopende Post-Cotonou onderhandelingen met de landen in Afrika,

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1537433689163&uri=CELEX%3A52018DC0643>

het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan en de opvolging van de AU-EU top in Abidjan in november 2017. Ook werd het belang van *ownership* aan Afrikaanse zijde benadrukt; Afrikaanse landen moeten aan boord gebracht worden bij de uitwerking van dit initiatief.

Nederland riep op om maatwerk toe te passen in de uitwerking van het partnerschap: in lage inkomenslanden of landen die te maken hebben met conflict en fragiliteit is immers een andere inzet nodig dan in middeninkomenslanden die stabiel zijn. De economische samenwerking kan volgens Nederland niet los gezien worden van de politieke dialoog van de EU met partnerlanden. Nederland sprak daarbij zorg uit over de afnemende ruimte voor het maatschappelijk middenveld in veel Afrikaanse landen, en noemde met steun van andere Lidstaten specifiek het voorbeeld van Tanzania, waar ook de rechten van LGBTI-personen in het geding zijn. De EU dient hier blijvende aandacht aan te geven, via een politieke dialoog en steun aan het maatschappelijk middenveld. Ook andere lidstaten vroegen aandacht voor de bredere inzet in Afrikaanse landen, zoals op het gebied van mensenrechten en vrede en veiligheid.

De Commissie erkende het belang van een goede inbedding van deze economische initiatieven in de bredere relatie met Afrikaanse landen, zoals in de Post-Cotonou onderhandelingen. Ook reageerde het positief op het voorstel vanuit de Raad om de inzet van lidstaten op het gebied van private sectorontwikkeling en innovatieve financiering in Afrika in kaart te brengen. Dit om een compleet beeld te krijgen van de inzet van de Europese Unie op dit terrein en synergie en coördinatie te versterken. Gelegenheden om de economische en de bredere relatie verder te versterken zijn het High Level EU Afrika forum op 18 december in Wenen en de EU-AU ministeriele vergadering op 21 en 22 januari.

Meerjarig Financieel Kader externe instrumenten en het European Fund for Sustainable Development+

De Raad sprak over het *Neighborhood, Development and International Cooperation Instrument* (NDICI), en in het bijzonder over het daarin vervatte Europees Fonds voor Duurzame Ontwikkeling + (EFSD+). Commissaris Mimica benadrukte dat het voorstel van de Commissie om een *single instrument* te creëren de EU in staat stelt om meer geïntegreerd beleid te voeren en flexibeler in te kunnen spelen op opkomende noden. Dit is ook van belang om de *Sustainable Development Goals* te behalen. Dit werd door een grote groep lidstaten, waaronder Nederland, onderschreven. Tegelijkertijd pleitte een aantal lidstaten voor het behoud van een apart financieringsinstrument voor de nabuurschapslanden en een apart Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) voor de landen in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan, zoals onder het huidige MFK ook het geval is. Nabuurschapscommissaris Hahn erkende de zorgen van lidstaten, maar gaf daarbij aan dat er voldoende waarborgen in het instrument zijn ingebouwd om fondsen voor het Nabuurschap en Afrika veilig te stellen. Daarbij noemde hij als voordeel dat deze regio's ook aanspraak kunnen maken op de door de Commissie voorgestelde niet-geprogrammeerde pilaar binnen het NDICI. Deze pilaar kan worden ingezet om snel in te kunnen spelen op onvoorziene omstandigheden, onder andere door ophoging van regionale budgetten.

De president van de Europese Investeringsbank (EIB), Werner Hoyer, schetste de rol die de EIB op dit moment speelt in de uitvoering van het externe beleid van de EU en gaf aan dat er onder het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) moet worden voortgebouwd op wat nu werkt. Gezien de huidige rol van de EIB, onder andere in de uitvoering van het Externe Leenmandaat, ligt het voor de hand dat de EIB ook onder het

volgende MFK een prominente, maar niet exclusieve, rol gaat spelen, aldus Hoyer. Een aantal lidstaten ondersteunde dit. Met Nederland gaf een grote groep lidstaten daarbij wel aan dat goed moet worden gekeken naar de rolverdeling tussen de EIB, Internationale Financiële Instellingen en nationale ontwikkelingsbanken, zoals FMO. Nederland gaf in dit kader aan dat de open architectuur van het huidige EFSD van toegevoegde waarde is gebleken doordat het voorstellen voor investeringen heeft gegenereerd die additioneel zijn en een hoge verwachte ontwikkelingsimpact hebben. Nederland stelde, gesteund door een aantal lidstaten, dat het behalen van ontwikkelingsimpact het uitgangspunt van het genereren van investeringen moet zijn. Daar ligt een belangrijke rol voor de Commissie. Tegelijkertijd is de Commissie geen bank, en moet gebruik gemaakt worden van reeds beschikbare bancaire expertise elders, zoals bij de EIB. Dit werd door een aantal lidstaten benadrukt. De Europese Commissie en de EIB zijn in gesprek over de taakverdeling in het EFSD+.

Lunch over gender en OS

De Raad had een informele lunch met de Nobelprijswinnaars voor de Vrede, Denis Mukwege en Nadia Murad over het thema Gender en ontwikkeling. De gedachtewisseling spitste zich toe op het voorkomen van seksueel en gendergerelateerd geweld en het steunen van de slachtoffers hiervan. De heer Mukwege en mevrouw Murad deelden hun ervaringen over de aanpak van deze vormen van geweld. Slachtoffers moeten niet alleen medische en psychosociale hulp krijgen, maar ook steun bij re-integratie in de maatschappij. Bovendien is het noodzakelijk dat daders worden vervolgd of er op een andere manier recht wordt gedaan, bijvoorbeeld via betaling van schadevergoedingen voor het aangedane leed. Versterking van de rechtsstaat en de verbetering van toegang tot recht is hiervoor van groot belang.

In de Raad was er brede erkenning dat voor de aanpak van seksueel en gendergerelateerd geweld lange termijn financiering nodig is en blijvende politieke aandacht, ook in de decennia na afloop van een conflict. Een aantal lidstaten gaf aan dat seksueel en gendergerelateerd geweld op het hoogste politieke niveau in de desbetreffende landen en in de VN-Veilighedsraad geadresseerd moet worden. Eurocommissaris Mimica noemde de brede inzet op het gebied van gendergelijkheid en *empowerment* van vrouwen en meisjes en noemde specifiek de EU-bijdrage van EUR 500 miljoen aan het Spotlight Initiatief, een wereldwijd VN-EU trust fonds gericht op het tegengaan van geweld tegen vrouwen. Tijdens de Raad werden onder meer conclusies over de implementatie van het EU Gender Action Plan (GAP) in 2017 aangenomen².

² <https://www.consilium.europa.eu/media/37156/st14551-en18.pdf>